

Tematika

Kurzus címe:	Nyelvtörténet
Kurzus kódja:	BMR2121
Teljesítés módja:	gyakorlati jegy
Időpont:	Csütörtök 16.00-17.30
Helye:	D25 1. 120/A
Heti óraszám:	2
Kreditek száma:	2
Oktató neve:	Dér Csilla Ilona
Beosztása:	egyetemi docens

A tantárgy rövid leírása:

A tantárgy célja a hallgatók megismertetése a tőtípusok kialakulása mögött álló nyelvváltozási folyamatokkal, valamint alapvető szórvány- és szövegemlékeinkkel (Tihanyi Alapítólevél, Halotti Beszéd, Ómagyar Mária-siralom).

Maximálisan megengedett hiányzások száma: 3 (az orvosi ok miatt történő hiányzásokkal együtt!)

A félév órái

A kurzus órái:	Dátum:	Téma:
1.	2019. 02. 14.	Bevezetés: szinkrónia, diakrónia, a nyelvtörténet forrásai és módszerei, nyelvemléktípusok, korszakolás. A nyelvtipológia, az areális nyelvészet és a nyelvgenetika elhatárolása.
2.	2019. 02. 21.	Szórványelemzés I. A külföldi szórványemlékek. Hazai szórványemlékek. A Tihanyi Alapítólevél elemzése 1.
3.	2019. 02. 28.	Szórványelemzés II. A Tihanyi Alapítólevél elemzése 2.
4.	2019. 03. 07.	A szótőtípusok kialakulása 1.
5.	2019. 03. 14.	A szótőtípusok kialakulása 2.
6.	2019. 03. 21.	1. zárthelyi dolgozat. Szövegemlékek I. A Halotti Beszéd és Könyörgés elemzése 1.
7.	2019. 03. 28.	Szövegemlékek II. A Halotti Beszéd és Könyörgés elemzése 2.
8.	2019. 04. 04.	Szövegemlékek III. A Halotti Beszéd és Könyörgés elemzése 3.
9.	2019. 04. 25.	Szövegemlékek IV. Az Ómagyar Mária-siralom elemzése 1.
10.	2019. 05. 02.	Szövegemlékek V. Az Ómagyar Mária-siralom elemzése 2.
11.	2019. 05. 09.	2. zárthelyi dolgozat.
12.	2019. 05. 16.	Összefoglalás, értékelés.

Kötelező irodalom az egyes témákhoz

- Bárczi Géza 1958. A szótövek. Magyar történeti szóalaktan 1. Egyetemi Magyar Nyelvészeti Füzetek. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Benkő Loránd (főszerk.) 1991–1995. A magyar nyelv történeti nyelvtana I., II/1. és II/2. Budapest, Akadémiai Kiadó. – Kötelezőek a tematikához kapcsolódó részek, a többi ajánlott!
- Benkő Loránd 1980. Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegelemzéi. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Gerstner Károly 2006. A magyar nyelv szókészlete. In: Kiefer Ferenc (főszerk.) Magyar nyelv. Budapest: Akadémiai Kiadó. 437–480.
- Kiss Jenő – Pusztai Ferenc (szerk.) 2003. Magyar nyelvtörténet. Budapest: Osiris Kiadó. – Kötelezőek a tematikához kapcsolódó részek, a többi ajánlott! VAGY Kiss Jenő – Pusztai Ferenc (szerk.) 2018. A magyar nyelvtörténet kézikönyve. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Zelliger Erzsébet 2005. A Tihanyi Alapítólevél. Pannonhalma: Bencés Kiadó.

Ajánlott szakirodalom

- Bárczi Géza 1951. A Tihanyi Apátság alapítólevele mint nyelvi emlék. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Bárczi Géza 1975/1982. A Halotti Beszéd nyelvtörténeti elemzése. Sajtó alá rend. Abaffy Erzsébet – Abaffy Csilla. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Bárczi Géza 2001. A magyar szókincs eredete. Budapest: Tinta Könyvkiadó. (Az eredeti 1958-ban jelent meg, későbbi kiadásai is jók!)
- Bárczi Géza – Benkő Loránd – Berrár Jolán 1967. A magyar nyelv története. Budapest: Tankönyvkiadó. (Bármelyik későbbi kiadás is jó!) – Kötelezőek a tematikához kapcsolódó részek, a többi ajánlott!
- Benkő Loránd 1988. A történeti nyelvtudomány alapjai. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Berta Árpád 1997. Eltérő nézetek a magyar törzsnevek eredetéről. In: Kovács László – Veszprémy László (szerk.) Honfoglalás és nyelvészet. Budapest: Balassi Kiadó. 211–219.
- Dér Csilla Ilona 2008. Grammatikalizáció. Nyelvtudományi értekezések 158. Budapest: Akadémiai.
- Dömötör Adrienne 2006. Régi magyar nyelvemlékek. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Madas Edit (szerk.) 2009. „Látjátok feleim...” – magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. Budapest: Országos Széchényi Könyvtár.
- Martinkó András 1988. Az Ómagyar Mária-síralom hazai és európai tükörben. Irodalomtörténeti Füzetek 117. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- D. Máta Mária 2007. A magyar szófajttörténet általános kérdései. Nyelvtudományi értekezések 157. Budapest: Akadémiai.
- Mészöly Gedeon 1956. Ómagyar szövegek nyelvtörténeti magyarázatokkal. Budapest Tankönyvkiadó.
- A. Molnár Ferenc 2005. A legkorábbi magyar szövegelemlékek. Olvasat, értelmezés, magyarázatok, frazeológia. Debrecen: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara, Klasszika-filológiai Tanszék.
- Molnár József – Simon Györgyi 1976. Magyar nyelvemlékek. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Pais Dezső 1939. A veszprémvölgyi apácák görög oklevele mint nyelvi emlék. MNyTK. 50. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság.
- Pais Dezső 1975. A magyar ősvallás nyelvi emlékeiből. Budapest: Akadémiai.

Szentgyörgyi Rudolf 2014. A Tihanyi Apátság Alapítólevele 1. Az alapítólevél szövege, diplomatikai és nyelvi leírása. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
http://real.mtak.hu/16989/1/TihanyiApatsag_1_HT.pdf